

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELEN

minden hónap közepén és végén
legalább 1 iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, a pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamsuf Vilmos a titkárhoz)

címzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

		1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24
		széri hirdetéskor					
		ft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16	lap	14	36	70	120	160	200
1/16	"	7	18	35	60	80	100
1/16	"	3	50	9	17	50	30
1/16	"	1	75	4	50	8	75
1/16	"	1	75	4	50	8	75
1/16	"	1	90	2	25	4	40
1/16	"	1	90	2	25	4	40

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.

Hirdetéseket elfogadják Haasenstein és
Vogler urak Pest, Bécs, Prága stb.

Mellékletek 5 o. 6. fiba számíttatnak, a szükséges
példányszámról a kiadóhivatal ad felvilágosítást.

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Értesítés

az erdélyi gazdák második vándorgyűléséről és az avval összekötendő tárlat, ekeverseny- és cselédjutalmazásról.

Az erdélyi gazdák második vándorgyűlése folyó 1872-ik év october 3, 4, 5 és 6-ik napján lesz D.-Szt.-Mártonban megtartva, melyre a haza minden gyakorló gazdája úgy, mint általában a gazdaság minden barátja tisztelettel meghívatik.

Ezen vándorgyűléssel a küküllőmegyei gazd. egylet által rendezendő tárlat lesz összekötve.

A vándorgyűlésen ugyan mindenki jelen lehet, de tanácskozásokban és kiküldetésekben csak az vezető részt, ki f. év sept. 1-től kezdve a küküllőmegyei gazd. egylet pénztárnokától (Dicső-Szt.-Mártonba címelve) két o. é forintért „tagsági igazolványt“ kap, mely tagsággal a fenti jogokon kívül még a következő előnyök vannak összekötve u. m.:

1) Ezen igazolvány előmutatása mellett a vándorgyűlés tagja az első erdélyi és magyar keleti vasut összes vonalain féláron fognak utazhatni.

2) A vándorgyűlés tagja a tárlat és gyűlésre vonatkozó minden nyomtatványt díjtalanul és bérmentve nyer.

3) Az igazolvány előmutatása mellett a tagok a tárlatot díjtalanul látogathatják.

Egyszersmiat felkéretnek a t. résztvevő urak, hogy a tárlatot legfeljebb f. hó 25-ére ugyancsak a pénz-

tári hivatalnak jelentsék be, tartanak-e elszállásolásra igényt vagy nem? továbbá (vasuti utazás esetében) mikor és mely állomáson fognak megérkezni, hogy kocsikról lehessen gondoskodni.

A t. cz. kiállítók a már korábban közzé tett programra utaltatnak, azon megjegyzéssel, hogy újabb határozat szerint a gazd. gépek és eszközök nemcsak a csapó-radnóti, hanem a megyesi állomástól is D.-Szt.-Mártonba s innen ismét vissza a küküllőmegyei gazd. egylet költségén fognak szállíttatni.

Vándorgyűlési napirend.

Első nap csütörtök october 3-án.

Esti 5 órától ismerkedési estély.

Második nap péntek oct. 4-én

1) reggeli 9 órakor a tárlat megnyitása.

2) Reggeli 10 órakor a vándorgyűlés megnyitása és pedig:

a) Elnöki megnyitó.

b) Bizottságok választása az állat-, termény- és géptárlat, valamint az ekeverseny megbirálására.

e) Bizottságok választása a következő jóságok és szőlőtelepek meglátogatására:

egy bizottság a küküllővári uradalom és gróf Degenfeld Lajos szász-vesszősi jóságának és szőlőtelepének megtekintésére.

egy bizottság Paget János szőkefalvi és gróf

Haller Jenő s Gerendi István balázstelki szőlőtelepeinek megtekintésére.

egy bizottság Sz.-Csávás község és gogánvár-aljai szőlőtelepek megtekintésére.

végre egy bizottság br. Szentkereszti György hosszuaszói szőlőtelepének megtekintésére.

3) A vándorgyűlési alapszabály tervezet tárgyalása, előadó Gamauf Vilmos egyleti titkár.

4) Erdély szarvasmarha tenyésztésének jelen állapota, bevezeti Ladányi Sándor.

5) Szőlészeti kérdések.

a) melyek azon szőlőfajok, melyek a Királyhágón inneni részben haszonnal mivelhetők?

b) Mely szőlőmivelési rendszert lehetne Erdélyben minden körülmények között leginkább folytatni?

c) Hogyan lehetne a jó s okszerűbb szőlőművelést mielőbb terjeszteni?

Bevezeti Fekete Pál.

6) Délután 2 óraker az állattárlati jutalmak kiosztása.

Harmadik nap szombat oct. 5-én.

1) Termény és géptárlat bíráló bizottmányok működése.

2) Jóság és szőlőtelepek meglátogatására kiküldött bizottságok kirándulása.

Negyedik nap vasárnap oct. 6-án.

1) Reggel 8 órától kezdve ekeverseny.

2) Reggel 10 óraker tanácskozmányi ülés kezdődik a külföldi bizottságok jelentéseivel.

3) (Esetleg). A szőlészeti kérdések tárgyalásának folytatása.

4) A küküllőmegyei kölcsönös tüzkármentő társulat, ismerteti Andrassy István.

5) Indítványok tárgyalása.

6) Ülés bezárta.

7) Déli 1 óraker jutalomosztás és pedig:

a) Ekeverseny jutalmak.

b) Cselédjutalmak.

c) Termény és gépjutalmak kiosztása.

8) Délután a tárlat javára átengedett tárgyak nyilvános elárverezése.

Kelt az erdélyi gazd. egyesület igazgató választmányának Kolozsvártt 1872 september hó 2-án tartott üléséből.

B. Huszár Sándor s. k.
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos s. k.
egyleti titkár.

Pályázat.

Az erdélyi gazdák Maros-Vásárhelytt tartott első vándorgyűlésén indítványozott szőlészeti pályakérdés díjazása czéljából köröztetett aláírási iv a napokban beérkezvén, az erdélyi gazd. egyesület igazgató választmányára, mint fentemlített gyűlés megbízottja ezennel kitézi a következő

pályakérdést:

„Az erdélyi területen divó karikás szőlőmivelési rendszer a kivitelben költséges complicált és nehézkes a hány borvidék annyi-féle borászati érdekeinknek káros eltérésekkel kezeltevének:“

„adassék ezen mívelési rendszernek olyan tervezete, mely egyszerű s jutányos, értékes és jövedelmező volta tekintetében a borászati ipar czéljának leginkább megfelel.“

A pályamunkák szokott módon idegen kézzel írva s jeligés levelekkel ellátva 1873. augustus első napjának déli 12 órájáig Kolozsvárra az erdélyi gazdasági egyesület titkárához küldendők be.

A pályaművek megbíráztatását szakértők által az igazgató választmány eszközölni s ez adja ki az abszolút becesel bíró legjobb mű írójának a díjt.

A pályanyertes munka sőt a többiek közül is az arra érdemeseknek ítéltek, az „Erdélyi Gazda“ hasábjain közreadatnak, egyébként szerzők tulajdonai maradván.

Pályadíj 35 arany.*)

Kelt az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának Kolozsvártt, 1872. september hó 2-án tartott üléséből.

Br. Huszár Sándor s. k.,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos s. k.,
egyleti titkár.

A konyhasó befolyása az állati testre.

Az állat tenyésztők megvannak győződve, hogy mindennemű állatainak a só használ és nélkülözhetlen. De miben, miképp használ? e kérdésre szándékom felelni, megjegyezvén hogy só alatt mindég konyhasó értendő.

*) Jelen pályázat szives átvételére összes erdélyi lapírással ezennel tisztelgetően felkéri

Az állati test minden része táplálékához növesztéshez szükséges anyagokat a vérből kapja, tehát a vérben kell, hogy ezen anyagok feloldott állapotban legyenek, melyek, izom csont, ideg, szarv, szőr, toll, haj, bőr, epe, gyomornedv, porczogó, zsiradék s. a. t. képződéshez szükségesek.

A vérben annyi só van, hogy már egyszerű izelés által is észre vehető, nincs változásnak alávetve, hanem mindig egyenlő só mennyiséggel van ellátva, akár mivel táplálkozik az állat, ebből következik, hogy só nélkül a vér functioit nem teljesítheti.

A vér folytonos mozgás körfolyásban lévén a test minden részeit bejárja s így a test minden részeiben is kell, hogy só forduljon elő, de az a különös, hogy némely testrész több, más kevesebb sót tartalmaz.

A csontok leginkább villsavas mészből állanak, s csekély só tartalmuk, holott tözsomszédjaik a porczogók só dúsak. A mozgásnál leginkább igénybe vett nélkülözhetlen szervek a porczogók.

Folytonos használatnak kopás az eredménye, a só könnyen oldható, tehát sok is kopik, melynek helyettesítése a vérből történvén, azt szükséges a kellő só mennyiséggel ellátni.

Ha nem rendelkezik a vér elegendő sóval a porczogóban több villsavas mész rakodik le, miáltal a mozgás nehézkessé válik, az állati test elveszti mozgékony és rugékonyságát.

Fiatal állatban több a porczogó, mint idősben, idővel a porczogóból csont képződik.

Só nélkül nem történhet emésztés, mert a gyomornedv, mely a gyomor oldalhártyáiból szívárog, nagyobb részt só oldat és sósavból áll. Az ételben lévő só a gyomor hártait izgatva, bővebb gyomornedv elválasztásra készíti azokat, tehát siettetni az emésztést.

Az epében több a natron, mi ismét a só egy alkotórésze. A só áll Chlor és Natrium-ból, a Chlor pedig lényeges része a csontnak.

A növényrostok nehéz emészthetőségüknél fogva ezen növényi élelmezéssel állataink több sót igényelnek; a keményítő vízben fel nem olvad s így a nyál és gyomornedvnek kell a keményítőt cukorrá, az epének s egyéb bélnedveknek pedig a cukrot zsirneművé változtatni.

Az emésztés folytonossága tehát követeli, hogy állatainkat ne hetenként, hanem naponta sózzuk.

Ha az állati testbe só érkezik, az bizonyos izgatottságot idéz elő, mely izgatás vízfelvételt tesz szükségessé: az állat szomjazik. A vízben a só feloldatik vagyis eloszlik úgy, hogy megszűnjék az izgatás s

kellemetes érzést kelt. A só izgat és mintegy huzza a vizet magához, mi által bizonyos meleg képződik, a meleg pedig a test összes szerveit gyorsabb működésre készíti.

A só következtében történt víz többlet felvétel előmozdítja a tápanyagok feloldását, siettetni a tápanyagok illetve vér körfutását s az egyes testrészek és azok összege mozgékonyt ruganyosít nyerne, az elhasznált és elkopott anyagok elválasztása és kiküszöbölése siettetik, általában az egész állati élet tavaszt érez.

Mily sós a vizelet — azt hiszem kevesen vannak, kik arról bár mily undorító, önkénytelen is meggyőződést nem szereztek.

Só adás által him állatainknál a közönségi kedv fokoztatik, a légenytartalmu képződések szörhullás gyorsittatik, a szőr fényes szint nyer, a vesék tevékenyebben működnek, mi által a testben elhasznált részek gyorsan eltávolittatván anyag változásnak bő tér nyittatik.

A só hatását röviden összefoglalva következőben állapitható meg: az apának nemző képességét, az anyának életerejét, mely a belsejében lévő magzatra is kihat, fokozza; szoptatási idő alatt az erőteljes anya bő és tápdus tejjel szolgál, az ifju állatot gyors növésre készíti, igásmarhánál fokozott étvágy gerjesztés által aránylag több munka végezhető, hizó marha ugyan ez oknál fogva gyorsan javul, finomabb, zsirusabb gyapjút nyerünk s végre sótartalommal bíró állati ürülék trágyaértéke sem hagyható figyelem nélkül.

Mennyi sót adjunk? azt bajos megghatarozni, mert vannak, kicsi, nagy, fiatal öreg állataink, vannak melyek különféle táppal élelmeztetnek és ismét különféle célra tartatnak, itt a tenyésztő gazdának tapasztalata és tapintata az egyedüli mérvadó.

Ellenvehetné valaki, hogy a szabadon vagy is vadon élő állatoknak ki ad sót? ösztönük és a természet. Ők tetszésük szerint azon növényvel táplálkoznak, azon vizet isszák, abból a földből nyálnak a melyet nekik a láthatlan sugalom parancsol, s ők jól érzik magukat, holott házi állataink nagy mérvben elkényeztetve emberi segedelemre szorulnak s minden lépten nyomon az ember zsarnokoskodó akarata ösztönük követését tetszése szerint akadályozza és kizsákmányolja.

Ha állataink nehezen emészthető kevés tápértékkel bíró takarmánnyal gumókkal moslékkal élelmeztetnek, nedves, hideg időben, ha étvágy hiány mu-

tatkozik, takarmányváltozással, rossz foguaknak, szoptató tehéneknek, hizóra felállítottaknak bő szózással kedveskedünk, borjuknak megsózzuk ételüket, hogy szokjanak reá, rest állatoknál, ragályos betegségeknél a sőt ne sajnáljuk. Ellenben gyuladós és bőrbetegségeknél, hasmenésnél, felette meghajtott, tüzes állatoknál a só kevésbithető sőt teljesen elvonható.

Ebner Sándor.

Az idej szőlőknek megmentése a darázs és hasonló féreg elpusztításától.

Horatius által a földmivelésre énekelt boldogság napjainkban az ember ezen életmódjától eltávozott oly annyira, hogy ezt már a legkétesebb életmódnak mondhatni.

Bizonyítja ezt a magas földmivelési ministerium szorgalmas működése.

Mennyire vergődött légyen ezen állapot méltányoltására a magas pénzügyministeriumnál nem tudom, mivel az én csekély mezei gazdaságom adója ez iránybani mérlegelést nem enged.

E tekintetből kötelességét mulasztaná a mezei gazda ha elismerését megtagadná attól, a ki bármily csekély részben könnyítést vagy hasznot nyújt e terhes állapotban és ezért köszönetet nem mond az illetőnek.

Innen származik hogy bátorkodom e nagyon szűk térrel rendelkező gazdai lapot igénybe venni midőn említést teszek azon szerről a melyet a darázs ellen B. L. ur feltalált és olcsó áron itt Kolozsvártt elárusít. *)

Mivel nem minden gazdától várható hogy a darászfészket felkeresse és ebben e kártékony rovar az idén nagyon bőven létező ezreit pusztítsa, örömmel üritjük ki reggelenként a B. ur szerével és fedeles szerkezettel ellátott poharakat a naponként hüvelyknyi magasságra telt belefűlladt darázsokat és nagyszámu minden fájbeli legyeket, és ha ezek közt a rendesen bennlévő egy pár lódarászt megtekintjük, triumphaliter felkaczagunk mert e nagyon szőlő-falánk fullánkossal állatot fészkeben föl nem találhatjuk. Minekutánna a mult tél nagy és rendkívül tartós hidege minden más gyümölcsötől a ribiszkét egrest s epret málnát és egy kevés körtvét kivéve — megfosztott, a korai szőlő élvezetét melytől a csergettyű által a darászt el nem távolíthatjuk, a fészkekpusztításon kívül csakis az említett szernek köszönhetjük, miért is lehetetlen hogy a szer feltalálójának köszönetet ne mondjunk, mert e nemes gyümölcsöt pusztulni látni fájt volna.

Ha tekintem a tömérdék legyet a melyet naponta a poharakból kiürítek kérdem, ha valljon van-e ennél jobb szer az alkalmatlan és kárt is okozó soknemű légy ellen?

Szentgyörgyi József.

A szőlészeti vándortanár jelentése augustus hóriól.

Augustus 6-án Ádámoson jártam meg a szőlőket az intelligencia és számos földész társaságában. Van Ádámosnak 31 hold és 1087 ööl szőlője, közte Kovács Miklós-

*) Kapható Kolozsvártt Kovács Péter nr boltjában, ára teljesen kiállítva 23 kr. o. é.

nek ügyesen rendezett új ültetvénye, 1 hold pinau gris, $\frac{1}{4}$ hold somszőlője, $\frac{1}{4}$ hold asztali, alexandriai és pergamment muskotályja és számos chaselassa.

A hazai szőlők közül uralkodó a som, leányka, vékonyhaju vagy boros, sárga hóviz, gazda biztató vagy madár és járdovány szőlő. Borát a székelyek szokták megvenni.

Augustus 7-én Sövényfalván jártam. Itt Gerendi István urnak 40 ezer darabból álló szakértőleg rendezett riezling oskolája lepi meg az embert. Kertje részint régi gyümölcsfákkal de különösen mintegy 600 darab újlag pártévtől fogva ültetett oltoványokkal van csinos rendezés mellett átalakítva. A szőlőkben kevés új ültetvényt lehet látni, ezek között van Csiszér Mihálynak is egy darabocskas som és bakator fajokkal beültetett szőlője. A helyben uralkodó faj a som, kövér, leányka, vékonyhaju, hóviz, madárszőlő s a járdovány. A szőlőállomány 67 hold és 919 ööl.

Borát részint a székelyek viszik el, részint Medgyesen adja el. Szőlőbetegség nincs. A gyakori esőzés által okozott ragya a szőlőleveleken mutatkozott.

Augustus 9-én báró Jósika Lajos ur gazdatisztje által felszólítatva Branyicskára mentem, hol a báró ur ő nagyméltósága részére rendezendő szőlőhelyet néztem meg és a további ültetvények folytatása felett tanácskoztunk. Van itt 1 hold tramini, 1 hold som ültetvény, 1 hold fekete kadárka. Az ültetvényt folytatni lehet somszőlővel. Van a kertben egy félholdnyi asztali tábla croquante és más muskotályokkal és chaselassal. A szőlőkben uralkodó a sárga hóviz, van azonban kövér, fehér és fekete király s fekete madárszőlő is. A szőlőállomány jelenleg 11 hold.

A bor az udvaroké, s azon kevés földész, kik szőlőtermeléssel rendelkeznek, saját számukra használják fel azt.

Augustus 10-én mint curiosumot beszéltek hogy Zámon drótos szőlőmivelés van; elmentünk tehát a fentebb említett gazdatiszttal azt megnézni s a drótos mívelés előnyeit megmagyarázni. Itt a 18 hüvelykes termőfát kétféle nyújtott félkörbe kötve, gyakoróják a rhenusi mívelést. Dr. Lekics ur jószágán Vogt József Klosterneuburgból kikerült kertész vezetése alatt igen szép ültetvények vannak. Rigoliroztatott — fájdalom — vízvezető ut nélkül, és most a kö-kötések sokkal többbe kerülnek mint került volna a rendes vízvezető ut, s mégis nem lesz olyan állandó. Ültetett 2 hold rhenusi rieslinget, 1 hold fekete burgundit, $1\frac{1}{4}$ hold traminit, 1 hold wälsch rieslinget, $\frac{1}{4}$ hold veres zierfandlert. Van itt gyönyörű faiskola 10 ezer darab alma és körtve oltovánnyal és mintegy 2 ezer jóféle gesztenyével.

Augustus 11-én Déván állapodtam meg, hól tanfelügyelő Szeremley ur felszólítására a dévai állami tanítóképezde fiatalágának tartottam előadást. A szőlőültetés és mérés gyakorlati ágát megmutatva annyira felfogták, hogy miután a mutatóvány czövekeket mintegy 400 öölnyi helyről kitéptem s a vezérczöveket egészen más irányban felszűrtam, hiba nélkül ki négszegelték a területet.

A szőlőbe kimenve azon eset fordult elő, hogy a somszőlőt a dévai urak halálra ítélték, az-az kihányni hártározták, de a hely színén kiviláglott, hogy a képzelt somszőlő nem volt egyéb mint a hóviz zöld változványa, tehát

csakugyan igen rossz kivetni való szőlő. Megigérttem hogy küldök som- és leánykaszólót megismerés végett. Dicséretére válik a dévai népnek a jó karikás miveltés; mert általában véve jól alkalmazzák a karikás miveltést s különösen a dévai Papp Dániel szőlője úgy van karikázva a hogy csak kell, a hónaljak csonkázásán kívül. Dévának szőlőbirtoka 301 hold, uralkodó szőlő a járdovány, zöld és sárga hóviz, kadarka, király, vékonyhaju és rongyos járdovány, melyet itt hibásan leánykának hívnak a miből az következik hogy itt a derék leánykaszólót sem ismerik. Déva bora helyett kél el.

Augustus 16-án Hadréven voltam, hová menni már többször felszólítást kaptam. Itt Szilvási Béla és Miksa Elek urak gyönyörű szőlőültetvényei önkénytelenül is figyelemre ébresztik a járókelőt. Van Szilvási Béla urnak 7 hold rhenusi rieslingje, 2 hold traminije, $1\frac{1}{4}$ hold oportója, 2 hold somszőlője, 1 hold bakar és muskotály ültetvénye, mind rigolirozott földben, termő állapotban. Ezeknek okszerű rendezése gyanítani engedik, hogy ez ügyes rendező kéz Csombordról vette az ültetési ismeretet; de az azutáni munkálati műtétek is egy rendkívüli ügyes gazdát tüntetnek fel gazdatiszt Keresztes Áronban, ki nemcsak a szőlőszet hanem a gazdasági téren is kitűnő.

Miksa Elek ur fia Imre szintén szép eredmény felmutatása mellett halad előre mind a gazdászat mind a szőlészeti terén. Van 3 hold wälsch rieslingje, $1\frac{1}{4}$ hold rhenusi, $\frac{1}{4}$ hold oportó szőlőültetvénye rendszeresen, termő állapotban. A wälsch riesling itt is fényesen bizonyítja életrevalóságát gazdag terméssel örvendeztetvén meg tulajdonosát.

A többi falusi szőlőkben van kevés som, járdovány, sok vékonyhaju s hóviz, részint felhagyva, részint rosszul miveltve; a szőlőállomány 40 hold és 1200 ö. A bort a tordaiak veszik meg. A szőlők jó állapotban vannak; kevés ragya itt ott mutatkozik.

Augustus 17-én Ludason voltam, hol Keresztes Áronnak két hold igen derék és jó karikás miveltés a'atti új riesling szőlője van. Gr. András Gyula urnak van $\frac{1}{2}$ hold rhenusi riesling szőlője és 5 hold régi ültetésű s különböző fajú som, járdovány, hóviz, vékonyhaju szőlőt termő karikás miveltésű szőlője.

Augustus 22-én a szászok közé vettem utamat s meglátogattam Zsidvét, hol a szászok a szőlőmiveltés okszerűségét átlátva felkarolták a jó karikás miveltést. Itt a szorgalom tette buzditva halad. Elég terjedelmes erdőjük van, és mégis a szőlőkarót pótlándók, egymás között felosztott csaknem haszonvehetetlen hegyoldalokon sok ezerre menő ákác szőlőkarót termelnek. A szőlőmiveltés nem igen fényesen áll, de tanulni igyekeznek. Új szőlője többeknek végyesen van ültetve. Uralkodó szőlőfaj a som és leányka, kevés hóviz, vékonyhaju, kövér, boglár, fekete járdovány, fehér ludtalu vagy zöld lámpor és sárga lámpor. Boruk jó és híres. Elhordják Szebenbe, Sz.-Régenbe, Medgyesre, a gyengébbjít otthon költik el. A szőlőállomány 247 hold és 770 ö.

Augustus 23-án Bolkácsra mentem. Hatalmas nagy falu jó fekvésű szőlőkkel. Itt már nem nagy vigyázzal

ültették a szőlőket, mert több vékonyhaju, hóviz, járdovány s gazdabiztató szőlők közé van vegyülve a derék som és leányka is. Szőlőállománya 251 hold gyenge karikás miveltés alatt, de az életrevaló nép hamar átlátta a kevés fajú, bővebben termő, okszerűbb karikás miveltés célszerűségét s igyekezni fog ez uton előre haladni. Borát részint Medgyes és Szeben veszi meg, részint helyt kél el.

Augustus 24-én Szépmezőn jártam, mely szinte nagy szász helység. Itt már a vékonyhaju szőlő az uralkodó faj. Gyengébb fekvésű hegye is van, de azért igyekeznek miveltetni a szőlőt, s bárha nem újítanak, mégis az okszerű szőlőmiveltés szükségességét felfogták. Van még hóviz, járdovány, kevés som és leánykaszóló. A bort eladják Medgyesén és Szebenben; egy része pedig helyt fogy el. A szőlőbirtok 136 hold és 225 ö.

Augustus 29-én Egerbegyén voltam. Az egerbegyi, gyéresi, aranyos-lónai és gerendi szőlők mintegy másfél mértföld hosszúságban inkább délnyugotnak hajló hegyláncon fekszenek az Aranyos mellett. Az egerbegyi és gyéresi intelligencia csakhamar átlátta, hogy változtatni kell az eddigi schlendirian miveltésen, mert csak így lehet elérni azt, hogy eddig is becsben álló boraik még nagyobb jövődelmi forrást képezzenek. Fehér Mihály egyedül állított mintegy 400 ö szőlőt, mely wälsch rieslinget foglal magába. Van gr. Teleky Gusztávnak 6 hold szőlője, 4 táblában riesling és muskotály. Általában véve az uralkodó szőlőfaj a vékonyhaju, a fehér lámpor, a rózsaszőlő, mely egyenesen a vékonyhaju, rózsaszín kiadásban. Bámulatos, hogy ez a szőlőfaj sehol Erdély eddigi általam ismert résziben nem fordult elő: bő termőnek állítják. Van még hóviz és somszőlő; különösen ez utóbbi teszi becsessé az egerbegyi bort. Van járdovány, kövér és egy-egy fekete királysőlő is.

Egerbegyén is tévedtek, a mennyiben t. i. a rongyos boros vagy vékonyhaju szőlőt nevezik leánykának, tehát itt sem ismerték a leánykaszólót. Egerbegynek van 48 hold és 607 ö szőlője, Aranyos-Lónának 136 hold és 1390 ö, Gerendnek 55 hold és 559 ö.

Augustus 30-án Mező-N.-Csánba jártam. Ha az ember a jelenlegi állapotot a multtal hasonlítja össze, valóban bámulatos haladásra talál.

Paget János ur egy 26 holdas szőlőt állit, melyben 11 hold már termő állapotban van. Van ott 2 hold som, 2 hold leányka, 1 holdnyi oportó, sauvignon blanc és 1 hold semilion blanc; a bordeauxi szőlők közül carbenet sauvignon, carbenet franc, merlot, verdot és malbec szőlők közül mintegy 5 hold. Ez az öt szőlőfaj adja a fekete borok királyát a gyéresi carbenet bort, mely mindenkör vetekedik a bordeauxi fekete borral.

A tisztelt tulajdonos urnak ezen a téren tett nagy-szerű és eredménydús fáradozását, mely nagy költséggel is járt alig tudjuk méltóan meghálálni, annyival is inkább, mert midőn már-már kezdték kimondani azt, hogy Erdély veres bora nem fognak más országok boraival versenyezhetni, az ellenkezőt képes volt bebizonyítani.

A fehér borokra nézve a sauvignon blanc és semilion bora is bizonyosan mindenütt dicséretet fog aratni s

csak egy pár jó borév kell, hogy kedvezően kitűnjék többi társai felett. Az okszerűleg felhasznált Guyot rendszer két dróttal, mely a kurta és hosszú mivelés nagyszerű közvetítője, kapáló és töltögető ekékkel alkalmazottan nagy öszvegnapszám megtakarítását eredményezi.

Augustus 31-én Tisza László ur nagyszerű gyümölcsösét néztem meg, mely Erdélyben bizonyosan legelő helyen áll. Hogy a kitartás és szorgalom mindenben tud győzedelmeskedni a Mezőségen is, azt a több ezerre menő s jelenleg is termés alatt álló alma és körte oltványok büszkén daczolva mutatják.

A szőlészet terén is halad ugyan Tisza László ur, de itt a Trouillet mivelési rendszere nem valami kedvező eredménnyel jutalmaz, mert a Trouillet rendszer kurta metszéssel sokkal melegebb climát forró és ritkább talajt igényel, mint a milyennel mi bírunk. Nálunk a fát dusabban nevelő, kötött és hideg agyagtalaj nem engedi a fát csipdesés és metszés által annyira visszazorítottatni, mint a mennyire azt a Trouillet rendszer megkívánja. Erdélyben a szőlő növényi vágyát is ki kell elégíteni, hogy termésre lehessen vezetni mint a Guyot rendszerénél, mely helyesen alkalmazva kitűnő eredményt tüntet fel.

Csánnak 4 hold régi szőlője van karikára mivelve, som, kövér, vékonyhaju, hóviz s járdovány szőlőfajokkal. A Tisza ur új szőlőjében Trouillet rendszere szerint 5 hold; alexandriai, croquante muskotály, kövér, oportó és tramini szőlővel. Méra Mihály urnak som, bakator, riesling, tramini, lámpor és muskotály új ültetvénye 1 holdon.

September 1-én Csánból Torda felé vettem utamat, megnézni az ottani szőlő-vegetatiót. Kimentünk a Wolf Gábor ur szőlőjébe, hol az esős idő és a jég daczára a tramini kitűnően volt élhaladva. A rieslingen ismerszik a virágzaskori esőzés, különben ez is meglehetősen állotta ki a mostoha időjárását. Ezután a márt alatt a Velicsék szép riesling ültetvényeit néztük meg. Itt a jég és esős idő után is meglehetősen állapotban vannak és érnek a szőlők.

September 3-án Gyéresen voltam Paget urnál a keresztes mezőn levő 5 holdas telep megtekintésére. Itt is kitűnik a rendező nagy ismerete. Különösen figyelemre méltó a 19 faj szőlőültetvény, melyet a fentirt tulajdonos ur próbatéteknek használt fel és általuk bebizonyult az, hogy Erdélyben is fog teremni nemcsak kitűnő fehér, de kitűnő fekete bor is.

Erre nézve minden tekintetben mint uttörőt Paget urat kell tekintenünk. Kövessük a jó példát!!

Déván, mint említettem a zöld hóviz — somszőlő helyett. Egerbegyen pedig a madárkás vékonyhaju szerepel leányka helyett.

Ezek oly tévedések, melyeket okvetlen figyelemre kell méltatni s egyszersmind igyekezni a valódi leánykaszólót, mely pompájában a Paget ur csáni szőlőjében és a valódi somszőlőt, mely egész Erdélyben Gyula-Fehérvárig mindenütt a Mezőségen úgy mint a küküllők mellett mindenütt található, hitelesen felismerni.

Fekete Pál.
szőlészeti vándortanár.

A k-monostori m. kir. gazd. tanintézet nyári vizsgáira kiküldött biztosok jelentése.

Tisztelt választmány! Küldetésünknel fogva megjelentünk a k-monostori gazdasági tanintézet vizsgáin és az ott látottakat és hallottakat a következőkben kívánjuk a t. választmány becses tudomására juttatni:

Az igazgatást az intézet mind bel- mind külső dolgaiban, az ottani körülmények szerint lelkiismerettel párosulnak, szigorúan vezetettnek találtuk a mit csak kétszerezett munkásság és szorgalom tud előállítani.

Az összes tanári kar ernyedetlen munkássága és ügybuzgalma meglátszott a vizsgákon, kiki a maga szakmájában megtette azt, a mit egy ember nemcsak kötelességből, hanem szakmájához hiven a leglelkiismeretesebben megtehet.

A nevendékek általjában szép igyekezetet tanusítottak; látszott, hogy jövőd hivatásukat szem előtt tartva, tehetségük szerint szorgalommal kívántak arra elkészülni. Vannak kitűnő, értelmes, jó készütségű egyének a többes számban — mint minden pályán a világon itt is van gyengébb is, a mi nem azt teszi hogy a ki most az elméletben társával nem egyenlő sorozaot kapott, az életben ne legyen kitűnő gazda, mert véglegesen a gyakorlat fogja megadni az érdemsorozatot.

A tiszteletteljesen alóírtak felhasználván az alkalmat egyszersmind iparkodtunk a tanintézet egyéb viszonyairól a lehetőségig hiteles meggyőződést szerezni s az e tekintetben tapasztaltakat sine ira et studio a t. választmány tudomására fogjuk hozni! Ha láttunk Monostoron, sok dicséretre méltót, láttunk sok megróni s orvosolni való hiányt is. Helyrehozhatatlan hiba az, hogy az intézetet megnyitották mielőtt készen lett volna; összhangzás nélküliek az épületek is melyek már megvannak; ezeket mint helyrehozhatatlan hibákat csak azért említjük meg egyszer mindenkorra, mert e kedvezőtlen viszony a tanintézet életében mindvégig felismerhető lesz, vagy pedig ha reformálni akarják, sok idő s pénzbe fog kerülni.

Helyrehozható mulasztás, a mire a t. választmány becses figyelmét komolyan felhívjuk, mint olyan testületét, a mely a monostori gazdasági tanintézet élhaladását virágzását igazán óhajtja s kell is óhajtania — járjon közbe a magas kormányval, hogy szüntesse meg azt a — legszélidebben szólva, szégyenletes állapotot, hogy Monostoron három év mulva is a gazdasági legszükségesebb eszközök elhelyezésére még csak egy szekérszin sincs, a gépek is oly kevés helyre vannak szorítva, hogy minden összezufolság mellett is mind be nem fér. Három évvel ez előtt megkésztették a drága szekereket, azóta télen-nyáron a szabad ég alatt állanak sárban hóban, a jövő évben újból kell készíttetni mert mind összeromlanak, ez pedig felette káros gazdálkodás az államra, káros a növendékekre nézve, hogy lehessen őket az eszközök gondozására szoktatni s azt tőlük későbbre is megkivánni, midőn látják hogy a tanintézet szerelvényei éveken át szabad ég alatt állanak és romlanak! . . . Egyszer még is csak helyről kell gondoskodni a mi akkor lesz, midőn már egy rendbeli drága eszköz elpusztult.

Még sürgetőbben ajánljuk a t. választmány figyelmébe a monostori tagosítást, kérje meg a magas kormányt vegye tekintetbe mily szellemi hátrány (az anyagot nem is tekintve) az, hogy már a három évet végzett növendékek kilépnek a kik a birtokrendezést csak elméletileg végezték, mennyivel előnyösebb lett volna reájok nézve, ha a gyakorlatba is be lettek volna vezetve.

Ha a tagosítás még soká késik, az intézetnek kétféle készülségű növendéke lesz, egyik a mely a tagosítás előtt végezte tanulmányait, a másik a tagosítás után — hogy mi lesz e kettő között a különbség, annak felsorolásával a t. választmányt nem fárasztjuk.

A világ eredményt kíván, nem sok ember veszi tekintetbe az akadályokat! Az intézet három éve áll fenn, sokan mennek a három év eredményét nézni, de bizony ott sokat nem lát — ha vesz magának időt az akadályok végighallgatására, állítja, hogy nem is láthat, — már a ki t. i. átlátja, de valljuk be, a nagyobb rész nem helyesen következtet, evvel az intézet hitele szenved, pedig azt hisszük, ha valahol, bizony nálunk nagy szükség van reá, hogy gazdasági tanintézetünk a szó teljes értelmében népszerű legyen.

Összefoglaljuk jelentésünket egyuttal kérelmünket a t. választmányhoz: tegye meg jelentését a magas kormányhoz és kérje meg: vegye tekintetbe az intézet szellemi s anyagi előhaladását, építtesse meg haladék nélkül a legszükségesebb épületeket és főleg a tagosítást minden törvényes módon siettesse a bevezetéshez. Kelt Kolozsvárt, 1872. augusztus 18.án Ladányi Sándor s. k. Galgóczy Károly s. k. Szentgyörgyi József s. k. kiküldött biztosok.

Ministeriumunk öt évi működése.

IV.

Általános intézkedések.

1. Az általános kiállítások, melyek a gazdaság minden ágait magukban foglalják, nagy mérvben segítvén elő a gazdaközönségben a kölcsönös érintkezést, eszmecserét és vetélkedést, de azt a rendező egyletekhez is közelebb hozván és azoknak tekintélyét és erkölcsi hatását növelvén, a ministerium ily kiállítások eszközzésére jelentékeny segélyt nyújtott. Jelesül:

1870-ben	7 kiállításra	4,740 frttot,
1871-ben	16	8,478

Főtekintet volt ezen kiállításoknál, hogy azok minél egyenlőbben osztassanak el az ország területén, s egyuttal több környező megyére kiterjedőleg rendeztessenek.

Ezen általános kiállításokhoz legközelebb állanak a szintén államilag segélyezett szántás-versenyek, melyek a kis gazdák és a gazdasági cselédek buzditásában igen czélszerű eszközül bizonyultak be.

2. Czélszerű gépek terjesztése országunkban főfontossággal bírván, a ministerium gépkiallításokat, versenyeket, kísérleteket rendeztetett és az egyes gazdasági egyleteket, intézeteket eszközök vásárlása végett, 500 fittól

1500 frtig terjedő államsegélyben részesítette. Így a nagyszentmiklósi és bras-oi földmivelés-iskolákat, e balaton-fürredi szeretetházat stb.

Különösen nagy figyelmet fordított az aratógépek terjesztésére s e czélból nevezetes díjak kitűzése mellett versenyeket rendezett, és pedig:

1869-ben hármat (Csabán, Szolnokon, Magyar-Óvártt) 1600 frt költséggel

1870-ben kettőt (Nagy-Váradon és Debreczenben) 800 frttal. 1871-ben kettőt (Gyöngyösön és Csabán) 1117 frttal, melyek nagyobb részben a külföldről is növekedő számban egybesereglett kiállítók által nemzetközi jelleget nyertek, és a gépek kelendőségére kedvezően hatottak.

Ezen gépek a magyar-óvári gépkísérleti állomáson külön bírálat alá is vétettek és a bírálatok közzétették.

A gőzeke ismertetését és terjesztését is hasonló czélból mozdította elő a ministerium, mert a felette fontos mély mívelés és a munkaerő-kímélés egyik hathatós eszköze.

Kísérlet tétetett a jutányosabb egymozdonyos Howard-féle ekével Szolnokon, és jelenleg a Thomson és Fiskenféle rendszer bemutatása áll napirenden. Megjegyeztetik, hogy a mintegy 40,000 frtba került Fowler-féle két mozdonyu gőzekének egyik példánya Albrecht ő cs. kir. fensége béklyei uradalmában van alkalmazva.

Továbbá belga és angol czélszerű és takarékos főzőkészülékekkel s kőszénnel fűthető kenyérsütő kemenczékkel nyilvános kísérletek tétettek, és a figyelemreméltó eszközök a gazdasági egyleteknek kísérlettel és terjesztés czéljából több példányban kiadattak.

3. Az általános intézkedések sorába tartoznak a földjavításra haló kezdeményezések is. Ilyenek:

a) Az öntözés és a lecsapolás. Erre nézve a ministerium több alkalommal oda működött, hogy a Gwynne-féle nagyobb hatású vízemelő és szivattyugépek a vidéki kiállításoknál bemutattassanak, sőt e czélból Szolnokon külön kísérletet is rendeztetett, minek folytán csakugyan több alföldi város részint lecsapolás, részint öntözés és juhmosás czéljából ily gépeket megrendelt és alkalmazott. A suez-i csatorna megnyitásánál a földmívelési osztály vezetőjének is alkalma volt az egyiptomi ösztönzés egyeztetésével megismerkedni, s az azt követő évben az öntözési ügy tüzetes tanulmányozására külön mérnök lett kiküldve.

Megszereztetett végre tájékozás végett Rayen belga kapitány elismert jelességű vízemelő-gép mintája is, mely a szakegyletek és sajtó útján a közönséggel ismertetve lett, minek eredményeül említhető, hogy ezen egyszerű gépezet a gyakorlatban is kezd terjedni, miről tanuságot tesz az, hogy az országban már hat ilyen gép működik vagy rendeztetett meg, s a tárgy minden oldalu tanulmányozása folytatatik.

b) A nálunk igen hiányos trágyakezelésre nézve beható puhatólás indított a gazdasági egyletek útján s pályázat hirdtetett ki a trágya helyes kezeléséről irandó kézikönyvre, minek folytán több beérkezett munka most van bírálat alatt.

c) A Drain-csővezés előmozdítása céljából a miniszterium egy Drain-cső gépet hozatott s azt az ezen csővezés alkalmazására hajlandó szepesmegyei gazdasági egyesületnek kiadta, hol már 1871-ben 10,000 csővel hat birtokos által az első kísérletek megkezdettek.

4. Az általános intézkedések tárgyai voltak a mintagazdaságok is. Ezek közül a miniszterium az állami tanintézeteknél fennálló mintagazdaságokra nézve — mint fentebb mondatott — cselekvőleg és javítólag, magántársulatoknál pedig buzditólag hatott és országos segílyt eszközölt, jelesül 22,000 frtnyi országos adományt közvetített az országos gazdasági egyesület által az ugynevezett István telken alapított mintagazdaság részére, melyen idővel egy központi kertészeti és földmives-tanoda szándékolatik felállítani.

Tárgyalások folynak továbbá az ország felső vidékén

a vidéki viszonyoknak megfelelőleg berendezendő mintagazdaság iránt is.

5. Külföldi magvak, növények és gazdasági iparágak honosítási kísérleteire is gondot fordított a miniszterium. Résztint a gazdasági tanintézeteknél résztint egyesek által ily kísérletek eszközöltettek a Ramie rostnövényvel, a Ricinus olajnövényvel, a Lupinus takarmánynövényvel, különböző amerikai famagvakkal, a maclura aurantiaca, az asclepias syriaca, az argentini spárga, a Jute, az Arachis hypoge, a Sesamus orientale-val. ide sorozható az országban termelt indigó kísérletképeni gyártására adott 2,200 frtnyi segíly, továbbá a Sorgho és zöld tengerinek cukor- és szeszgyártásra való feldolgozása.

(Folytatása következik.)

T Á R S A L G Ó.

Felhívás hazai bortermelőinkhez.

A termékek sorában, melyekkel hazánk a bécsi világkiállításon méltó szerepet hivatott játszani, egyik első helyet foglalja el a bor. A tapasztalat azonban már meggyőzött az iránt, hogy egy borkiállításnak kellő sikere csak is az esetben várható, ha az nem csupán a palackokba, esetleg üveghordókba zárt boroknak bemutatására szorítkozik, hanem egyuttal a bor izleltetésére is kiterjed.

E tapasztalatnak megfelelőleg az eddig kiállításokon azon eljárás divott, hogy az eredményvel versenyezni kívánó borkiállítók, az általuk kiállítandó bort nagyobb mennyiségben kénytelenítettek a kiállításra ingyen beküldeni, melynek azután egy jelentékeny része izlelésül volt szolgálendő.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ur ő Nagyméltósága — a menyiben rajta áll — megkívánván minden szükségesekeket tenni, melyek a magyarországi borkiállításnak sikerét biztosíthatják, mindazonáltal oly módon, hogy az egyes kiállító urak érdekeinek is lehetőleg elég tétessék: s az eddigi, egyes kiállítókra nézve nem egyszer terhes eljárási mód mellőzésével egy borizlelési csarnoknak fölállítását határozta el, melyben a borizlelés az eddigtől eltérő tetemesen könnyebb módon eszközölthessék.

E borizlelési csarnok olyképen fog fölállítani, hogy az étkezési helylyel leend egybekötve, oly megszorítással azonban, hogy abban csakis a kiállító urak által szolgáltatott bor, és pedig az általuk meghatározott árakon fog mérhetőni, ez árhoz csak bizonyos előre meghatározott csekély százalék leendvén csatolható, mely a kezelő vállalkozónak jutalékát képezendi.

A jelzett vállalatnak természetéből folyik, hogy csupán csak előkelő és drága borok szolgáltatásával a cél tökéletesen eltévesztett fogna lenni. E vállalatnak nem az a célja kimutatni, hogy hazánknak egyes jeles borfajai vannak, ez végre is világkereskedelmi szempontból nem elsőrendű kérdés; a mi itt czéloztatik, az hogy hazai bor-

termelésünknek egy összetes képe mutattassék be a világkiállítás közönségének, igazolván ezzel hogy hazánk a par excellence bortermelő országok sorában méltán foglal helyet.

A tervezett eljárási mód, midőn a hozzáférhetőség igényeinek elget tevéen czélszerűnek mutatkozik, egyszerűsmind leginkább felel meg a kiállítók egyéni érdekeinek is, mert elérhetővé teszi a kitűzött célt, az izleltetést, s a mellett a kiállítóra csekélyebb terhet ró, mint az az eddigi eljárási mód mellett történt. Ugyanis a kiállítón állván kimérendő bora árát meghatározni, költségei nagy részének megtérítése iránt biztosítva van. Magától értődik azonban, hogy ezen borizlelési csarnok közvetlen nyereszkesedési forrásul nem tekinthető s a biztosság akár arra nézve tulcsigázott, akár pedig minőségileg nem versenyképes borokat kénytelen volna a vállalatból kizárni, nehogy ilyesek által az összeredmény kockáztassék.

Ez utóbbi körülmény meguyugtatással szolgálhat egyes kiállítók az iránt eshető kételyeire nézve, vajjon az általuk a borizlelési csarnok rendelkezésére bocsátott borok természetes tisztaságukban fognak-e a közönség elé kerülni. Eltekintve ugyanis a körülménytől, hogy minden egyes kiállítónak szabadságában áll borait eredeti lepecsételt üvegekben beküldeni és kiszolgáltatni, a biztosság azonfelül, hogy az egésznek kezelését csakis oly vállalkozóra bizandja, kinek már neve is némileg biztositékot nyujtand a kezelés tisztasága iránt, egyszersmind hivatását megértve, a kezelés szigorú ellenőrzését egyik főfeladatául és kedves kötelességeül ösmerendi, úgy, hogy e részben a kiállító urakkal szemben teljes felclősséget hisz vállalhatni.

Ily körülmények között úgy vagyunk meggyőződve, a többször érintett borizlelési helyiség felállításának terve a t. kiállító urak részéről kész örömmel fog üdvözöletetni és létrejötte iránt kétség nem igen lehet.

Midőn még megjegyoznők, hogy az e célból beküldendő bor mennyiségére nézve semminemű minimum vagy

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 17-ik számához, 1872.

maximum megállapítva nem lett, még az iránt keressük meg a kiállítók sziveségét, hogy a mennyiben — mint nem kételkedünk — ezen a magyar borkiállítás sikeres eredményét biztosító vállalat létrejöttét becses közreműködése által támogatni kívánják — addig is, míg a részletes határozatok megállapíthatni fognak, abbéli szándékat a kiállítási királyi biztossággal tudatni és megközelítőleg a beküldetni szándékolt borok árát és mennyiségét bejelenteni ne terheltessenek,

Pest, 1872. augusztus 29-én.

A kiállítási királyi biztosság nevében:

Németh Imre,

miniszteri osztálytanácsos és királyi kormánybiztos.

Földmivvelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium. 10701. szám.

Kelt Pesten, 1872. évi augusztus hó 19-én.

Magyarország összes törvényhatóságainak.

A hazai állattenyésztés sürgős követelményének tekintem, hogy az országban minél több oly állatorvos működjék, ki az állatgyógyintézetben szerzett elméleti szakképzettségén kívül az állattenyésztés terén is alapos gyakorlati ismeretekkel bírván, működési körében a józan és okszerű állattenyésztési-, nevelési- és tartási elveknek hirdetője és terjesztője s az egyes tenyésztőknek megbízható szakavatott tanácsadója lehessen.

E fontos és nagy horderejű cél elérésére az álladalmi ménésintézeteknél évenként hat ösztöndíj rendszeresített okleveles állatorvosok számára, kik sikeresen végzett elméleti tanulmányaiknak gyakorlati tökéletesítése végett két évet a nevezett intézetekben kívánnak töltetni.

A gyakorlatidő két évre terjed, melynek elsejében az ösztöndíjas állatorvosok a mezőhegyesi, a második évben pedig felváltva a kisbéri és bábolnai álladalmi ménésintézetekben vannak alkalmazva, s ezen idő alatt részint az intézeti állatkorodákban a fő állatorvos vezetése mellett mint gyakorlati gyógyászok működnek, részint pedig az intézetekben lévő nagy számu és különféle fajú ménesek, gulyák, — sertésfalkák és juhnyájak tenyésztésénél követett elveket — s a czélszerű tartási és nevelési eljárás gyakorlatilag tanulmányozzák.

Az ilyenmü két évi gyakorlatot végzett állatorvosok a ministerium részéről külön képességi bizonyítványt nyertek, s a jó bizonyítványt nyert egyének alkalmazás végett az illető hatóságok és egyletek figyelmébe ajánlhatnák.

Ily módon évenként hat oly állatorvost reménylek a hatóságoknak, egyleteknek, községeknek s egyes nagyobb tenyésztőknek rendelkezésére bocsájthatni, kik a kezdetben elzett szükségletnek többé kevésbé teljesen megfelelnek.

A két év előtt első ízben gyakorlatra felvett hat ösztöndíjas állatorvos közül az egyik időközben alkalmazást szívesen már az első évben Mezőhegyesről eltávozott, a

többi öt azonban jelenleg is részint Kisbéren, részint Bábolnán van alkalmazva s f. évi szeptember hó végén a kiszabott két évi gyakorlatot szabályszerűen bevégezvén, az álladalmi ménésintézetekből kilépend.

Ezek közül kettő u. m.: Dobrik Lajos és Hammer György megyei állatorvosokká már is megválasztottak, s így jelenleg még csak a Bábolnán tartzkodó Nyiri Sándor s a Kisbéren levő Makoldy Sándor és Kohn Illés nevű három állatorvos számára volna megfelelő alkalmazás szerzendő.

Figyelmébe ajánlom a törvényhatóságnak ezen állatorvosokat, mint olyan egyéneket, kik gyakorlati kiképzésükre sok időt és fáradságot szentelvén feladatuknak előre láthatólag szakmájok bármely körében megfelelőenek.

Ha a törvényhatóság ezen állatorvosok bármelyikét akár tisztai állomásra, akár pedig magán uton községekben vagy egyes tenyésztőknel alkalmazni ohajtaná, bővebb tájékozás végett bármikor hozzám fordulhat, miután nevezett állatorvosoknak tartózkodási helye, addig, míg végleges alkalmazást nem nyertek — a ministeriumnál mindenkor bejelentve leend.

A minister megbízásából

Reitz Frigyes,
ministertanácsos.

Felhívás a hazai szőlőbirtokos urakhoz.

Kivitelképes palaczkérett bort készíteni egészen biztosan csak a mechanikai uton lehet, t. i. a francia Ménudier-féle szőlőmorzsoló és egyszersmind szeleológép, a rajnai filtrirozógép, és a francia pasztorizálógép alkalmazása által; minthogy azonban azt tapasztaltam, hogy a magyar és osztrák szőlőbirtokosok ezen gépeket megszerezni nem hajlandók, ime tehát egy oly vegyészeti derítőszer használati utasítása, mely a régi borkészítési mód mellett az említett gépeket meglehetősen pótolja. Ezen szabadalmazott derítőszer feltalálója Charles Jullien, a francia ipar-akadémia egykori tagja. Poralakban, a bort-tisztító legtisztább szerek kivonatából levén összeállítva, semmi szaga nincsen, és egyformán alkalmazható fehér, vörös, és pezsgőboroknál. Nedves levegő, vagy a pinczében való tartás szinte nem árt neki, továbbá magában foglalja mindazon szereket, melyek a bor tisztítása és nemesítésére hatnak a nélkül, hogy természetes színén vagy zamatián változtatnának.

Használati módja egyforma a vizaholyagával.

Az 1. számu por vörös boroknál, és 4 akónként 1 bécsi lat alkalmazandó.

A 2. számu por aszu, és kövér boroknál, és 4 akónként 1 1/2 bécsi lat alkalmazandó.

A 3. számú por fehér boroknál, ürmösnél és pálnál sat., és 4 akónként $1\frac{1}{4}$ bécsi lat alkalmazandó.

* * *

Fromm Antal m. k., ügynök,

mint az első magyar szőlészeti, borászati és pezsgőgyártási ügynökség alapítója, az 1873. bécsi világiállítási magyar országos bizottság szőlészeti és borászati szakosztálya, az országos magyar gazdasági egyesület szőlészeti és borászati szakosztályának tagja, és Charles Julien képviselője Magyarországon és Ausztriában.

A kolozsvári lóversenyek sorozata 1872-re.

Első nap. Péntek september 20.

I. Kísérleti verseny. Indítványozta Tisza L., 1868-ban elletett lovak számára. Távoiság $1\frac{1}{2}$ mértföld. Teher 110 font. Kancza és heréltre 3 fonttal, félvérre még 5 fonttal kevesebb. Tétel 10 arany. Fuss vagy fizés.

1. Tisza László: Arabella, pej mén, ap. Nyirbátor, félvér.
2. Ugyanaz: Brahmaputrah, pej kancza, apja Nyirbátor.
3. Gr Bethlen Sándor: Jelva, szürke mén, ap. Gr. Pir.
4. Br. Wesselényi Ferenc: Littel-Polly, barn. k., ap. Antor.
5. Br. Weselényi Miklós: Palma, k. p., ap. Demicador.
6. Ugyanaz: Duchesse, hp. k., ap. D. Castor.

II. Hölgyek dijja. Tiszteletdíj. Futhat minden Erdélyben elletett és felnevelt ló. Távoiság $1\frac{1}{2}$ mfl. Teher 3 évesre 125 ft, 4 évesre 141 ft, 5 évesre és idősbre 146 ft és heréltre Kancza 3 fttal, félvérre még 10 fttal kevesebb. Tétel 50 frt, fele bánat. Urlovarok.

1. Br. Weselényi Béla: Eteka id. p. k. félvér, apja Viola.
2. Gr. Bethlen Sándor: Holló 4 éves fek. her. félvér, ap. Bakator.

III. Államdíj 300 drb. arany Futhat minden a Királyhágon innen (a régi Erdélyben) elletett és nevelt kancza és mén. Távoiság 2 mfl. Teher 3 évesre 104 ft, 4 évesre 125 ft, 5 évesre és idősbre 133 ft, kanczára 3 fttal kevesebb. Nem Erdélyben fogantatott, de anyjával behozott csikora 8 fttal több. Tétel 100 frt, fele bánat. Egy hóval verseny előtt visszavonva, 25 frt bánat. A 2-ik ló a tét- és bánatösszeg felét nyeri.

1. Br. Weselényi Béla: May-Fruit 3 év. p. k., ap. Forbidden-Fruit, a. May-Quen.
2. Br. Bánffy Ádám: Babám id. p. k., apja Gambia, félvér.
3. Gr. Bethlen Sándor: Carniol 3. éves sárga m, ap. Carnival, a. Harizs.
4. Ugyanaz: Zsivány 3 év. b. m, ap. Solyom félvér.

IV. Paripavereny. Tiszteletdíj. Adja br. Weselényi Béla. Futhat minden Erdélyben elletett lo, mely 1872-ben

idomár keze alatt nem volt. Távoiság $1\frac{1}{2}$ mfl. Teher 3 évesre 115 font, 4 évesre 131 ft, 5 évesre és idősbre 136 ft, telivérre, 7 fttal több, Tétel 20 frt, fele bánat. Legalább 4 ló, vagy rincs futás. Urlovarok.

1. Br. Wesselényi Béla: Drillindrrindrrin id. szürk. her., ap. Herdunst, félvér.
2. Gr. Teleky Géza: Bezzeg id. sárga mén, ap. Rahdamans, a. Media.
3. Br. Bánffy György: Panna id. brn. k., ap. Pau, félvér.
4. Ugyanaz: Illancs id. brn. hr., ap. Pau félv.

V. Államdíj 200 drb. arany. Minden a magyar korona területbeli 3 éves mén és kancza számára. Távoiság 2 mfl. Teher 105 ft, ménre 2 fonttal több. Erdélyben nevelt lovakra 5 fttal kevesebb. Tétel 100 frt, fele bánat. A tét- és bánatösszeg fele a 2-ik lovat illeti.

1. Br. Weselényi Béla: Blitz-Major 3 éves pej m., Thunderdold, a. Eugenia.
2. Ugyanaz: May-fruit 3 é p. k, a. Forbidden-Fruit, a. May-Quen,
3. Br. Bánffy Ádám Tündér 3 é. p. k., ap. Virgilius, a. Tittania.
4. Gr. Károlyi István: Primrose 3 év srg k. ap, Ostegar, a. Pauline.
5. Gr. Stockau Otto: Herzog srg. m., ap, The-Duke, a. Lady Bertha.

Második nap. Vasárnap september 22-én.

I. Kísérleti verseny. Indítványozta br. Bánffy Ádám, 1869-ben született lovak számára. Távoiság 1 mrtföld. Teher 105 ft, kancza és heréltre 3 fttal kevesebb, Erdélyen kívül elletett 3 fttal több, félvérre 5 fttal kevesebb. Tétel 10 arany, bánat 5 arany. Egy évvel verseny előtt visszavonva 3 arany.

1. Br. Wesselényi Béla: Blitz-Major, apja Thunderbold, an. Eugenia.
2. Ugyanaz: May-Fruit, ap. Forbidden-Fruit, an. May-Quen.
3. Br. Bánffy Ádám: Tündér, ap. Virgilius, an. Titania.
4. Ugyanannak: Erdőszépe, ap. Bois Roussel an. Miranda.
5. Ugyanannak: Totidorka, ap. Bois Rousselan. Thirza.
6. Gr. Bethlen Károly: Emma, ap. Bakator, pj. m.
7. Ugyanaz: Viola, ap. Bakator, sz. m.

II. Erdélyidij. Futhat minden Erdélyben elletett és felnevelt félvérló. Távoiság 3 mfl. Teher 4 évesre 125 ft, és 5 évesre és idősbre 130 ft. ménre 3 fttal, egy 1000 frtos dij nyertesére még 5 fttal több. Tétel 100 frt, fele bánat. A tét és bánatösszeg fele a 2-ik lovat illeti.

1. B. Weselényi Béla: Eteka, id. pej k. ap. Viola félvér.
2. Gr. Bánffy Ádám: Babám, id. p. k. ap. Gambia félvér.
3. Id. Bethlen Sándor: Holló, 4. é. fek. her. ap. Bakator félvér.

III. Gátverseny. Futhat minden Erdélyben elletett és felnevelt ló. Távoiság $2\frac{1}{2}$ mfl. 9 négy láb magas gáttal.

Teher 3 évesre 120 ft, 4 évesre 138 ft, 5 évesre és idősbre 143 ft. ménre 3 fttal, telivérre még 7 fttal több. Lóra, mely gát- vagy akadály-versenyen még nem indult. 5 fttal kevesebb. Üzleti lovar 7 fttal többet. Tétel 25 ft Fuss vagy fizess.

1. Br. Wesselényi Béla: Drrillindrrindrrin, id. sz. her. ab., Herdunst félvér.

2. Ugyanannak: Etelkája id. p. k. ap. Viola félvér

3. Br. Bánffy Ádám: Babám id. p. k. ap. Cambia félvér.

4. Br. Bánffy György: Panna, id. sp. félvér ap. Pán

IV. Egyleti díj. Futhat minden magyarhoni ló. Távo-
ság 2 mfd. Teher 3 évesre 100 font, 4 évesre 118 ft, 5
évesre és idősbre 123 ft, kancza és heróltre 3 fonttal ke-
vesebb, telivérre 5 fttal, 50 aranyos díj nyertesére 5, ennél
nagyobb díj nyertesére 8 fonttal több. Erdélyen kívül ellete-
tett lovakra 10 fonttal több. Nem Erdélyben elletett, de
egy éves korukban behozott lovakra csak 5 fttaltöbb. Té-
tel 10 arany, fele bánat.

1. Br. Wesselényi Béla, Freudenau, 4 é. sg. k., ap. Buccaneer, any. Lotty.

2. Ugyanaz: May-Fruit, 3 é. p. k., ap. Forbidden Fruit, any. May-Queen.

3. Br. Bánffy Ádám: Tündér, 3 é. p. k. ap. Virgilius any. Titania.

4. Ugyanaz: Erdőszépe, 3 é. k., ap. Bois-Roussel, any. Miranda.

5. Gr. Bethlen Sándor: Zsiván, 3 é. brn. m. ap. Solyom félvér.

6. Gr. Sztárai János: Rubicon, id. p. her. ap. Arsenal, any. Sylph.

V. Államdíj 500 db. arany. Minden mén és kancza számára, mely magyar-osztrák birodalmi vagy németországi államlakós jöhiszemű tulajdona. Távo-
ság 3 mfd. Teher 3 évesre 104 ft, 4 évesre 125 ft, 5 évesre 133 ft, 6 évesre s idősbre 136 ft, ménre 3 fonttal több, egy 3000 frt ér-
tékű verseny nyertesére 6, két ily vagy egy 5000 frt nál nagyobb díj nyertesére 10 fonttal több. Angol és franczi-
lóra külön 17 fonttal több Tétel 200 frt, fele bánat. Egy hóval a verseny előtt visszavonva 40 frt bánat. Tet-
és bánat összeg fele a második lóé.

1. Br. Wesselényi Béla: Flieboat 4. é. p. m. ap. Gu-boat, any. May-Queen.

2. Ugyanaz: Blitz-Major p. m., ap. Thunderbold, any. Eugenia.

3. Br. Bánffy Ádám: Tündér 3 é. p. k., ap. Virgilius, any. Titania.

4. Gr. Károlyi István: Primrose 3 éves srg. k., ap. Ostregar, any. Paulina.

5. Gr. Stockau Otto: Lanschütz 4 é. sp. m., ap. Blair-Athol, any. Izaricza.

6. Gr. Sztárai János: Lenke, 4 é. p. k., ap. Cot-wald, any. Gipsy-Girl.

7. Gr. Szapári Iván: Comus 5 é. p. m., ap. Comprom, any. Miss-Letty.

VI. Vigaszverseny. (Handicap) Kötelező minden lóra, mely ez évben a kolozsvári versenyekre nevezve volt,

kivéve a paripaversenyre nevezetteket. Futhat csak olyan ló, mely ez évben e pályán nyertes nem volt. Távo-
ság 1 mfd. Tétel 50 frt, bánat 30 frt. September 5-ig jelentve 10 frt. Nyeres által kizárt lóra 20 frt.

A kolozsvári lovaregylet titkári hivatala

Bartha Lajos,
egyleti titkár.

* * * Péchy-díj tiszteletdíj.

Handicap. Futhat minden erdélyi tulajdonos birtoká-
ban levő lo Távo-
ság 1 ang mfd. Tétel 25 frt. bánat 10 frt. Urlovarok Nevezési határidő september 19 én estéli hat óráig.

A nevezések egyleti titkár Bartha Lajoshoz főtér 2-zám intézndők.

Belföldi lapszemle.

A „Hargita“ egyik közelebbi száma: A székel-
y lófaj megmentése érdekében Száva F. tollából
cikket közöl, melynek bevezetését mellőzve átvesszük a
bennünket közel bbről érdeklő részeket:

A magyar nemzet már a honfoglalás alkalmával ne-
mes állat iránti szeretetének köszöni részben győzelmeit,
mert a magyar lovasság kemény rohamait Zalán s a töb-
bi szétvert fejedelmek oly büszke és bátor népe sehogy
sem tudá kiállani s e mai napig sincs e széles világon
párja a magyar huszárnak!

A magyar faj lovaknak hát jó hire, neve, erkölcse,
mint szinte gazdájának is meg volt mindenütt e széles vi-
lágon egész napjainkig! Az Eszterházi, Károlyi, Hunyadi
stb Erdélyfoldon Wesselényi, Bánffy, Daniel stb. féle istá-
lók meg so aknak eleven emlékezetében vannak!

Az elenizek napjainkban fölveté s még egyre emle-
geti a mező-helyesi, bábolnai istállók költségeit s bár itt
s e helyen érvelései bírnak is egy kis éllel; de annyi még
is áll és szent igaz, hogy a multban nálunk a lovak irán-
ti előszeretet, a lötenyésztés és nemesítés nem volt ugy
a nemzet, mint egyesekre háládatlan foglalkozás. Azok
alatt a kemény harczok alatt midőn török, tatár, az ör-
dőg és pokol minden ellenségeivel szemben álltunk: a ma-
gyor faj lovak megmenték szolgálataikat; . . . s egyeseknek
is pénzszükségletein nem egy-zer segítettek a magyar pa-
ripiakért kapott szép arany, ezüst pénzösszegek! . . . Nem
szabad nem lehet azt sem felednünk másfelől, hogy míg
nem volt gozhajozásunk, nem voltak vasutaink: lovaink
élénki ették kereskedésünket, s így nagy befolyással voltak
m veltségünkre, s nálunk, mint szintén általában az egész
szemle nem jólléte, bo dopsága s mivelésére e nemes áll-
tat az egész világon nagy befolyással volt

Ezen fennebb jelzett ügy fontosságát az oly bölcs s figyel-
mét minden irányban kiterjesztő, a legnagyobb magyar
gróf Széchényinek sem fuotta el, mert a „Lovakról“ gr.
Szechényi István. Pest. 1823 és „Néhány szó a lóverseny
körül“ gr. Szechényi István, Pest, 1838. megjelent munkái-

ban ismételten megemlékezett a lótenyésztés fontosságáról s ennek tenyésztését, nemesítését mintegy kötelességé teszi nemzetének.

Mint áll napjainkban túl a Királyhágón az egykoron oly jó hírű ménesnek- és istállóknak ügye? mi befolyással volt sorsukra a foradalom, s jelenleg mennyi gond van arra fordítva, hogy az eredeti magyar lófaj el ne kocsosuljon? . . . mindezekre nincsenek újabb adataink. Erdély földjén az utóbbi idők alatt Lázár Mór és id. Teleki Domokos grófok fordítottak több gondot, fáradságot és költséget e téren, kik után kisebb mérvben még Pataki Miklós is említendő; a Wesselényi-, Bánfi, Daniel-féle fajta lovak csak hirben élnek; a forradalom, mint sok egyebet: ezeket is megsemmisíté! . . .

És ennek ellenére, hogy túl és innen a Királyhágón az állam és egyesek a lótenyésztés iránt oly nagy érdekltség-, oly nagy szenvedélyvel viseltetnek, akkora gondot és figyelmet fordítottak régebb és újabb időkben is: bámulatos az a közönyösség, az a hűle, az a tátottsáju-ság, hogy egyesek még csak most veszik észre, hogy a már-már egészen elkocsosult, már csaknem kipusztult székely lófajban egy akkora kincset veszítünk, a melyről alig lehet képzeletünk.

Ez a székely lófaj, a székelyeknek Erdélyben letelepedése óta (mert kétségen kívül egész Attila koráig felvihető eredetök) itt volt az orrunk előtt, s csak most tűnt fel egyesek előtt, midőn már-már kifogyó-félben van, hogy ez egy tökéletes eredeti arabs faj, az ismert tíz (10) arabs lófajok közül leginkább hasonlít a kadisi fajhoz, mely nagyobb részint ott is, mint itt nálunk, leginkább teherhordásra használtatik; de ezenkívül itt nálunk rövidebb hegyi utakra használható, hol és a mikor bámulatos ügyességgel hordozzák az embereket a legveszélyesebb helyeken át! Kis termetű, zömök, nagy orlyuku, gyors, tüzes, tartós, sokat és hosszú utat meggyőző lovak ezek; kellemsen, büszkeséggel mozdulnak, egyformán minávéig biztosan járnak, éhséget, szomjat sokáig elbirnak; szóval: rendkívüli jó hámos lovak. Oroszhegyen (Udvarhelyszéken) a nevezett faj legtisztább vérében — mondják — még megtalálható lenne. Sötét, fekete szőrűkről, s mint minden nemes fajta lovat, arról ismerhetni meg őket, hogy iváskor térdeiket nem hajtják meg.

Az igaz, hogy napjainkban a nemzetnek sok teendője, sok megmenteni valója van; ott van a többek közt lelkünket az elmulasztásokért megtámadott, a bűnös lélek legnagyobb kínjával terhelő vétek: a csángók megmentése ügye; ott van a megyék egyes helységeiben már-már eloláhosodott magyarok megmentése kérdése stb.; . . . de van nekünk sok eredeti emberünk, a kik elég gazdagok, de van kik a nemzetért s annak szent ügyeiért nem adnak egy pipa dohányt; de szenvedélyeikért, egy régi, sajátos alakú pipa-, egy buldog-, agár-, kopó-, vizsláért, puská és lovakért stb. képesek nagyon sokat kihányani, elvesztegetni! Ezeket, ha valaki e lapok olvasói közül ilyen fajta nri embert ismer s szeszélyei nevelésére befolyással bír: a nemzetnek reá beszéve, hogy szerezzen egy néhány

ily féle anyakanczát és mént, s e fajta székely lovakat mentse meg az elenyészéstől, eltűnéstől; az ilyen ember és hazafi — mondjuk — a nemzetnek nagy szolgálatot tenne, addig is, míg az ily féle ügyekre is reá kerülnie a dolog.

Nem marad most hát más út és mód hátra, mint hogy felkérjük ezen ügyben Mikó Mihály, nemes Maros-zék főkirálybíróját, mint a székely nép igaz, hű fiát, ki a székelyekért annyit küzdött, hogy gondoljon ezen ügyre s tekintétye- s befolyásával hasson oda, hogy a jövő évekre, a szeptember havában rendesen kiállítani s állandíjjal jutalmazni szokott tenyész-lovak díjazási rovatában legyen a székely lófaj díjazására is egy szép állandíj kitűzve, hogy így a székely lófaj, ha még lehetséges, valamiképen a végelenyészéstől ily uton megmentessék s továbbra is fenntartassék.

Ájánljuk ezen ügyet minden hű hazafi figyelmébe.

Könyvismertetés.

Georgikai felolvasások, tartotta a k-mo-nostori m. kir. gazd. tanintézet tanári kara az 187 $\frac{1}{2}$ -dik tanév folytán. Második évfolyam 195 lap. Kolozsvártt kapható Demjén Lászlónál, Pesten Petrik Gézánál, ára 1 frt o. é.

Gazdasági tanintézetünk derék tanári kara, már a mult tanévben kezdé meg a georgikai felolvasásokat melyeknek czéljok az volt, hogy az egyes szakmákból tetszés szerint kiválasztott themákat az intézeti hallgatókkal tüzetesebben megismertesse.

E felolvasások mindegyike az „Erdélyi Gazda“ 1871. évi folyamában közöltetett és korlátolt számú példányokban a tanárok, néhány ügybarát és a hallgatók számára külön lenyomatban meg is jelentek.

A mivel gazdaközönség e zsenge vállalatot osztatlan tetszésével üdvözölte s ezen elismerés bátoritá a tanári kart arra, hogy a jelen második évfolyamot a nmlgu földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium engedélyezése és segélyezése mellett könyvtáru si uton mindenki által megszerezhetővé tegye.

Egyszersmind egyhangulag elhatározá a tanári kar, hogy ezentul a felolvasások az egyes gazdasági szak- és segédtudományok és a gyakorlat terén évről-évre felmerülő legújabb eszméket és vívmányokat ismertessék, ennél fogva az évről-évre történt haladásnak hű képét nyujtsák. Meny nyire feleltek meg szerzők feladatuknak, legjobban bizonyítja maga a jeles munka.

Az első felolvasás: „A mezei gazd. üzlettan köréből“ Kodolányi Antal ismert szakírónk tollából folyt. Rövid bevezetés után a gazd. társulás kérdésére megy át és első sorban a magyar orsz. gazd. egyesület üdvös tevékenységét vázolja. Innen az erdélyi gazd. egyletre tér át és kivált annak két kezdeményezését említi meg teljes méltánnyal: az „Erdélyi Gazda“ megindítását és a gazdasági vándorgyűlések megalapítását. Érdekes felvilágosításokat találunk a juhtenyésztés további irányára nézve; a talaj befolyásáról a termések kisebb nagyobb mennyiségére; trágyaanya-

gok előállítási s gazdasági értékének kiszámításáról; a növénytermelés és állattenyésztés közötti arányról; s végre azon befolyásról, melyet az u. n. gazd. iparüzletek a mezei gazdaságra általában, de különösen az állattenyésztésre gyakorolnak. A két ivre terjedő értekezés a becses adatok egész halmazát tárja elének.

„Növényéletteni közlemények“ czim alatt jeles tudósunk dr. Entz Géza néhány újabb élettani kísérletet ismertet u. m. 1) A hőnek befolyása a növények növekedésére. 2) Mikor hal meg a fagynak kitett növény? a fagyás alatt-e, vagy csak később a felengedéskor? 3) A hideg hatása a növényi sejtre. 4) A szájszák működése a növényeknél. 5) Képesek-e a növények leveleik által vizet felvenni. Végre 6) a kali (hamanyéleg) mint növénytáp. E kiválasztott themák mindegyike kiválóan érdeklő a mivel gazdát.

A harmadik felolvasás „Elmélet és gyakorlat korunk állattenyésztésében“ az „Erdélyi Gazda“ idei 4, 5, 6, 7 és 8-ik számaiban volt egész terjedelmében közölve.*)

Jogakademiánk egyik disze, ki K.-Monostoron mint r. k. tanár ad elő, dr. Haller Károly: „Az agrariális törvényekről értekezik. Tárgyát rövid történeti visszapillantással vezeti be s innen a szakonkénti ismertetésre tér át. Tüzetesen szól a birtokviszonyok rendezéséről, a vízjog és folyamrendéséről, az erdészeti s mezei törvénykezéséről, a föld javítására czélzó intézkedésekről, a növény- és fattenyésztésről, az állattenyésztésről, vadászat és halászatról, földhitel és biztosításügyről, ismerteti a gazdasági értelmiség fejlesztésére czélzó intézményeket és végre a gazd. statistikát az államkormányzat szolgálatában. A jeles értekezés újabb bizonyága a t. szerző szakértelmének.

Székely Mihály erdészeti tanár: „Vázlatok erdészetünk fejlődéséről“ czim alatt erdőgazdaságunk keletkezését és fejlődését írja le. Ő is a történeti alapon indul meg és kifejti hogy hazánkban az okszerű erdőgazdasági elvek a német szomszédságból szivárogtak át, megemlékezik azon nehéz időkről melyekben a hazai szellemet és lelket egyedül a magyar orsz. gazd. egyesület erdészeti szakosztálya tartotta fenn és teljes méltánnyal tünteti fel azon kevés uttorót, kiknek ernyedetlen munkássága létre hozta a magyar erdészeti irodalmat és mint annak legméltóbb szószóllóját az „Erdészeti Lapok“-at (1862) Előadja hogy 1864-től kezdve a már régebben alakult erdészegylet is határozottan hazafias irányt vett és az eddig szétágazott erők vállvetett működésre egyesültek, míg végre 1867 óta megértük azt is, hogy erdész akademiánkon a magyar tan nyelv hozatott be. Felolvasása második felében szerző erdészeti állapotainkat ismerteti s azon tevékenységet vázolja, melyet a tudomány és tapasztalás bajnokai kifejtettek. Sajnos, hogy e tekintetben aránylag kevés siker koronázta fáradaimaikat, hogy erdei törvényjavaslatunk, mely 1867 végén nyújtott be a szakministeriumnak, még most sem került az országgyűlés színe elé!

„Köbtartalom kiszámítások“ Kertész Györgytől tartalmaznak mindazt mire a gazdának térkiszámításoknál szüksége van, számos gyakorlati példával és 33 idommal (a munka végén) felvilágosítva. Ezen értekezést, mely külön lenyomatban is megjelent, mint becses vade mecum-ot kiváló figyelmükbe ajánljuk practicus gazdáinknak.

A hetedik felolvasás: „A vegytan rövid története, előzményül a vegytan újabb vívmányainak ismertetéséhez“ Tuba Lajos tollából folyt. A tárgy melyet felöle, az emberi szellem legalább két ezredéves küzdelmén alapszik és

*) T. munkatársunk bírálata helyett bátrak voltunk a fentebbi sorok közlésére szoritkozni.
Szerk.

azért az ó kor derengő homályáig vezeti vissza az olvasót; az egyptomiak, phoeniciek, izraeliták, később a görögök, rómaiak és arabok vegytani ismereteit tárva elének.

Értekezése élénk színekkel ecseteli az alchemia s a gyógyászati vegytan korszakát, feltünteti ugyan az uralkodó téves eszméket, de teljes méltánnyal emlékezik meg azon számos hasznos és fontos felfedezésekről, melyek egyedül ezen téveszmének szentelt szakadatlan munkásságból eredtek. Az értekezés ezuttal Lavoisier koráig terjed, folytatását a jövő évben fogjuk olvashatni.

„Mozzanatok a földmivélés terén“ czim alatt Vörös Sándor különösen a talaj megmunkálására s elkészítésére vonatkozó adatokat közöl; a talaj összefüggési állapota, beérése, a nyese szántásmód, a talaj beárnyalása, a mély mivélés, a gőzmivélés újabb lendülete szakavatottan van tárgyalva s a nagyrészt külföldről származó részletek dícséretes szorgalommal összeállítva.

Befejezésül Walter Lajos „Gazdasági egyveleg“-et ad, a melyben először is a szecs kavágás hasznáról emlékezik meg, továbbá ismertet egy új önfűző gépet, ajánlja a carbolsavat mint biztos gyógyszer a száj- és lábfájás ellen, végül a Szent János vagy bokros rosz fontosságát emeli ki.

Bírálatunk végén mi is teljes meggyőződéssel csatlakozunk a „Hon“ referensének véleményéhez, ki azt óhajtja, vajha a „Georgikai felolvasások“-at minden mivel gazda megszerezze!

F. M.

Egyveleg.

* Értésítés. A földmivélés, ipar- és kereskedelmi m. kir. ministerium a kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézetnél a jövő 1872/3 tanévre betöltendő állami alapítványos helyeket a következő folyamodóknak adományozta: Ravasz György, Zsigmond Márton, Bálint Domokos, Asztalos János, Szilágyi Lajos, Szász Ferencz, Bene Elek, Salamon Mózes, Godolán János, Mezey Sándor, Székely Dénes, Bertalan József; a szabad helyekre pedig Seitz Lajos, Szánthó Elek, Fortuner József, Szabó Lázár, Nagy Gábor és Biró Géza folyamodókat nevezte ki.

* Pályázat. A földmivélés, ipar és keresk. m. k. ministerium a gazdasági szakképzés előmozdítása céljából, különös tekintettel az e szakra készülő tanárjelöltek további kiképzetésére, évenként bizonyos számú, ily egyént küld ki jeles 6 külföldi gazdasági szakintézetek látogatására, kik is ezen intézetekben évi 800 frt. segély mellett egy vagy esetleg két évet töltenek. Az 187²/₃-iki tanévre ezen ösztöndíjakból még négy kiadandó lévén, azok elnyerhetésére a következő pályázat hirdettetik. 1. Pályázó tartozik kimutatni: a) korát, egészségi állapotát, erkölcsi jó magaviseletét. b) eddigi elméleti és gyakorlati szaktanulmányait, melyekre nézve megjegyztetik, miszerint felsőbb gazdasági tanintézetet végzett egyéneknek elsőbbség adatik. c) nyelvismereteit. d) tanítási vagy előadási képességét, a mennyiben e pályán már működött, vagy e tekintetben kísérletet tett. e) azon tanszakot, és tanítási kört, melyen működni különös hivatást vagy vagy hajlamot érez. f) esetleg irodalmi működését vagy irányának egyéb mutatványait. 2. Az ösztöndíjak elnyerése körül mindenek előtt a már mult tanévben kiküldötteknek, s ezután azon egyéneknek fog elsőbbség adatni, kik a vándortanítói pályára készülnek. 3. Azok kik ezen ösztöndíjak egyikét elnyerik, kötelesek értesítésük után azonnal az egész tanulmányi évre nézve tüzetes tanulmányi tervezetet ezen ministeriumhoz benyújtani, mely tervezet itten jóváhagyatván, a kiküldendőnek mihez tartással szolgáland. 4. A kiküldöttek minden hóban tanulmányaikról jelentést tenni, s a tanév végén tüzetes jelen-

tést szerkeszteni kötelesek. 5. Az ezen feltételekhez való járulást kifejező felszerelt folyamodványok szeptember hó 15-ig a földmivlés, ipar és kereskedelemügyi mk. Ministeriumhoz nyújtandók be. 6. A kiküldöttek közül azok, kik tanulmányaikat kitünő sikerrel végzendik, gazdasági szaktanítói állomások esetleg betöltése alkalmával ezen ministerium által elsőségben fognak ugyan részesítettetni, azonban alkalmazásukra nézve nevezett ministerium kötelezettségét nem vállal.

* A gazd. póttanfolyamon Kolozs-Monostoron következő tantárgyak adatként elő: növénytermelés és gazd. gépek 16 órán előadja Vörös Sándor; vegytan és borászati ismeretek 20 órán előadja Tuba Lajos; méhészet és szelvénytermelés 8 órán előadja Dr. Entz Géza; növénybetegségeket 8 órán ugyanaz, állattenyésztés 16 órán előadja Gamauf Vilmos; végre kertészet és szőlészet előadja 16 órán Szentgyörgyi Lajos. Délutánokét felváltva gyakorlatok vagy kirándulások a növénytermelés, méhészet, szőlészet, kertészet és állattenyésztés köréből. A tanfolyam tartama négy hét.

* A torda-aranyosi gazdasági egyesület mint halljuk october 6—11-ike közt tárlatot fog rendezni, mely főleg gyümölcsészeti tekintetben fog érdekessé válni.

Piaczi árak.

Kolozsvártt, 1872. év szeptember hó 12-iki hetivásár árjegyzéke nagy vékával. Tisztabuza 3 frt 70 kr, elegybuza 2 frt 70 kr, rozs 2 frt 10 kr, árpa 1 frt 30 kr, zab új 60-kr, törökbuza 2 frt 50 kr, borsó 2 frt, lencse 2 frt 20 kr, pityóka 1 frt 20 kr, marhahus fontja 23 kr, szalonna 48 kr, sertéshus 26 kr, borbécsus 16 kr, borjúhús 22 kr, hájzsír kupája 1 frt Csirke párja 80 kr, egy melyesztett lud 2 frt, rideg párja 2 frt 60 kr, récse párja 1 frt 20 kr, tojás 4 darab 10 kr, zsendely ezere 5 frt, deszka párja 80 kr, fedéldeszka 30 kr, egy hosszú öl fa 22 frt, rövid 12 frt, egy piaci szekér fa 5 frt.

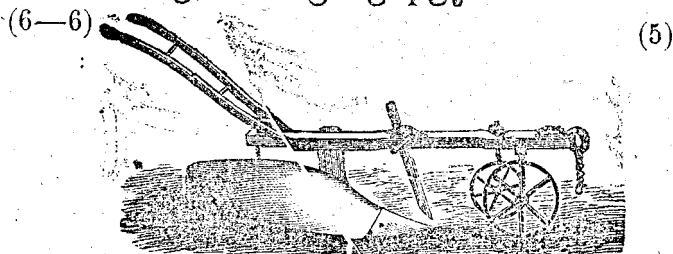
Nyiltposta.

„Alsó fehérmegyei“ urat felkérjük legyen szives nevét és címét mielőbb velünk közölni.

TARTALOM: Értesítés a második vándorgyűlésről. — Pályázat. — A konyhasó befolyása az állati testre. — Az ideai szőlőnek megmentése a darázs sat. elpusztításától. — A szőlészeti vándortanár jelentése augusztus hórl. — Jelentés a k. monostori vizsgákról. — Ministeriumunk öt éve működése. — **Társalgó.** — Felhívás a hazai bortermelőinkhez. — Ministeri körirat. — Felhívás a hazai szőlőbirtokos arakhoz. — A kolozsvári löversenyek sorozata. — Belföldi lapszemle. — Könyvismertetés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **GAMAUF VILMOS.**

GUBITZ ANDRÁS gazdasági gépgyára.

A rövid időn beköszönő tavaszi munkaidény alkalmából bátor vagyok a t. gazdaközönség szives figyelmét gyáram készítményeire általában véve ezennel felhívni.

Különösen ajánlom a t. gazda közönségnek a *célszerű és szilárd szerkezete által*, magának jó hírnevet szerzett **eredeti Gubitzi ekéket** (öntött feju eke acéll szántóvassal 14, 16, 18, 20, 22 és 24 frt, vert vasek acéll szántóvassal 22, 24, 28 frt) **Magtakarókat** (22 frt), **kapáló** (18 frt) és **töltőgató ekéket** (24 frt), **Howard-féle** (40 és 60 frt) és **Skott boronókat** (28 frt) **mélyítő ekéket** (24 frt) s **heltős ekéket** (28 frt) stb.

Képes árjegyzékkel megkeresésre' mindenkinék bérmentve szolgállok.

A megrendeléseket kérem *Gubitzi András gazdasági gépgyárának Pesten Lipótutczá 41 sz.* cím alatt tenni meg, s azoknak gyors és pontos teljesítését mindenkor kötelességemnek ismerendem.

egész tisztelettel

Gubitzi András özvegye.

VICTORIA

(1)

(8—*)

biztosító társaság Kolozsvártt. JELENTÉS és FELHÍVÁS.

Van szerencsénk a t. gazda-közönség tudomására hozni, hogy folyó évi jég díj-szabályzatunkat kibocsátók s az ez idei **jég-üzletet** megnyitottuk.

Felhívjuk ehhez képest a t. közönséget folyó évi jég-biztosításait társaságunknál tenni meg.

A Victoria előnyei: mint

olcsódíjak; káresetén azonnali intézkedés és fizetés; a kárbecslési költségeknek egészen a társaság által hordozása;
a biztosításoknak váltóra megtétele; az egyedül a Victoria által gyakorolt társas és községi biztosítás;
a jég-üzletnek a tüzzel annyiban összekapcsolása, a mennyiben együttesen feladott új tűz-biztosítások díj leengedésben részesülnek sat.; — az erdélyi közönség előtt országszerte ismeretesek, s bővebb ajánlgatást nem igényelnek. Azért itt csak annyi legyen különösen kiemelve, hogy az idei jégbiztosítási díjak, dacára a tavalyi tömeges és országos jégveréseknek, **lejobb szállítottak**, hogy a megállapított díjak **10-%a leengedtetik**, és hogy

a **VICTORIA** az, mely évek óta már Erdélyben a legtöbb jégkárt fizeti, s nevezetesen tavaly többet fizetett, mint az Erdélyben működő kilencz biztosító társaság összesen.

Közelebbi tájékozással, egyéb kedvezmények iránti felvilágosítással szolgálnak a vidéki ügynökségek, felügyelők és helyben

A „VICTORIA“ biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvártt, (főter 26/278 sz. a.)

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt.